

Prologas

Įsivaizduokite reginį juodose ežero gelmėse, pačiame dugne. Nuolaužos, atneštos upės arba išmestos iš valčių, pamažėle apsitraukia žolėmis ir pasidengia apnašomis. Išpūstaakės žuvys plaukia per savo keistą žuvišką pasaulį toli nuo kabliuko, tobuloje judesio ir kvėpavimo dermėje. Įsivaizduokite vandens žolių guotus, judančius tarsi lanksčios niekieno nestebimos liaunos moterys. Atsistokite prie vandens, ant ežero kranto, bangelėms žiopčiojant prie pat batų galiukų, ir pajuskite esantys ant slenkščio pasaulio, tylaus ir nepažinaus tarsi mėnulis, kurio nepasiekia šviesa, šiluma ir garsas.

Mano namai dabar ežero dugne. Ten, dumble, stovi mūsų ūkis, jo griuvėsiai nedaug skiriasi nuo nuskendusių laivų liekanų. Glotnus upėtakis neskubriai praplaukia pro vietą, kur kadaise buvo mano miegamasis, užsuka į svetainę, kurioje sekmadieniais susirinkdavo visa šeima. Tvartai ir loviai pūva. Susinarpliojusi spygliuota

viela rūdija. Kadaisė buvusi derlinga žemė tykiai ilsisi pasmerkta dykam buvimui.

Jei būtų rašoma istorinė knyga apie tai, kaip atsirado Mėlynojo Stalkalnio tvenkinys, greičiausiai tai būtų pasididžiavimo kupinas pasakojimas apie grandiozinį sumanymą nukreipti neįkainojamus Kolorado upės intakų vandenį į sausringuosius pietus ir sėkmingą šios vizijos įgyvendinimą. Gal ir geri ketinimai sutramdė kažkada pašėlusiai laukinę ir gaivališką Ganisono upę ir pavertė ją tykiu ežeru, tačiau aš žinau ir kitą šios istorijos pusę.

Mėgdavau stovėti įsibridusi iki kelių šioje Ganisono dalyje, kai jis dar visu greičiu taškydamasis purlais šniokštė per slėnį, kuriame gimiau, o viršuje plytėjo žvilgsniu neaprepiama Didžioji Mėlynoji dykra. Pažinojau kiekvieną kampilę Ajoloje, kuri kas rytą busdavo apgaubta kvapnių pusrytinių aromatų, bruzdant ūkiams ir rančoms, kylančiai saulei apšviečiant rytinę Didžiosios gatvės pusę. Vėliau jos spinduliai slinkdavo link miesto centro, per susikertančius traukinių bėgius ir mokyklos kiemą, kad įžiebtų mažą vienintelę apvalų bažnyčios vitražinį langelį. Savo dieną laiką matau pagal aidinčius 9:22, 14:05 ir 17:47 traukinių reisų švilpukus. Pažinojau visus aplinkkelius, miestelio liaudį ir seniausią gumbuotą medį, nuo kurio visada galėjai nusiskinti saldžiausius mano šeimos sode persikus. Gerai pažinau, gal net geriau už daugumą kitų, ir šią vietą persmelkusį liūdesį.

Tie patys geri ketinimai perkėlė Ajolos kapines aukštai ant kalvos – tikiuosi, kad visi mano šeimos antkapiai sėkmingai nugulė tiksliai virš reikiamų palaikų, – kur už baltos, nuo sniego svorio sulinkusios ir persikreipusios geležinės tvoros jos tebestūkso ir dabar. Kita vertus, geri ketinimai ir paskandino ištisą Ajolą, miestelį Kolorado valstijoje.

Įsivaizduokite miestelį, tylų, pamirštą, lėtai yrantį ežero, kadaise buvusio upe, dugne. Jeigu jums įdomu, ar toje vietoje kažkada tvyrojusį džiaugsmą ir skausmą nuplauna kylantys ir atslūgstantys potvynio vandenys, galiu pasakyti, kad ne. Nenuplauna. Mes esame sukurti iš jaunystės kraštovaizdžių, kuriuos nešiojamės savyje, saugodami viską, ką jie mums davė ir ką atėmė, ir jie tampa mūsų esybės pagrindu.

I D A L I S

1948-1949 m.

Pirmas skyrius

1948 m.

Nepasakytum, kad buvo toks, nuo kurio negalėtum atitraukti akių.

Bent jau iš pirmo žvilgsnio.

– Atleiskite, – tarstelėjo jaunuolis, purvinu nykščiu ir smiliumi timpltelėjęs savo apšiurusios raudonos kepuraitės su snapeliu kraštą. – Ar šis kelias veda į nakvynės namus?

Paprasta kaip dukart du. Nekaltas apdriskusio nepažįstamojo, traukiančio Didžiąją gatvę, klausimas vos man pasiekus kryžkelę su Šiaurine Laura.

Jo darbiniai drabužiai ir rankos atrodė it anglis – tepaluoti, o gal apskretę purvu iš laukų, nors nei vienas, nei kitas nebūtų tiek užjuodinęs. Skruostai dėmėti. Prakaito lašeliais nusagstyta oda rudavo įdegiu. Iš po kepuraitės kyšojo tiesūs juodi plaukai.

Rudens diena išaušo visiškai eilinė, kaip košė ir kepti kiaušiniai, kuriuos patiekiau vyrams pusryčių. Nepastebėjau visiškai nieko

neįprasto nei eidama tvarkytis apie namus ir klusnių gyvūnų aptvarus, nei ryto gaivoje rinkdama du krepšius vėlyvųjų persikų ir dviračiu su priekaba išvežiodama kasdienius užsakymus, nei grįžusi gamindama pietus. Tačiau laikui bėgant supratau, kad nepaprasčius dalykus dažnai slepia niekuo neišsiskiriantis, iš pažiūros eilinis apdangalas, panašiai kaip po jūros paviršiumi slypi ištisas paslaptingas pasaulis.

– Tas kelias veda visur, – atsakiau.

Visai nesistengiau pasirodyti šmaikšti ar patraukti jo dėmesio, tačiau jo povyza ir vos pastebimas šypsnyš leido suprasti, kad mano atsakymas jį sužavėjo. Nuo to žvilgsnio mano pilve kažkas apsisvertė.

– Norėjau pasakyti, kad čia tikrai mažas miestelis, – bandžiau paaiškinti ir parodyti, jog tikrai nesu ta mergina, pro kurią vaikinai nepraeina nesustoję ar nepamerkę akies gatvės kampe.

Nepažįstamojo akys buvo tamsios ir blizgios tarsi kranklio sparnas. Ir malonios – būtent taip šias akis prisiminsiu nuo pat to pirmojo skubraus žvilgsnio iki paskutiniojo, veriančio kiaurai: džentelmeniškumas, regis, fontanu trykštantis iš pačių gelmių ir užliejantis viską aplink tarsi sklidinas šulinys. Jis akimirką nužvelgė mane, vis dar plačiai šypsodamasis, tada vėl truktelėjo kepuraitės kraštą ir nužingsniavo tolyn į Danlapo nakvynės namus, įsikūrusius beveik pačiame Didžiosios gatvės gale.

Nė kiek nemelavau sakydama, kad tas apsilaupeš šaligatvis veda visur. Be Danlapo nakvynės namų, turėjome viešbutį „Ajola“ turtingesnei liaudžiai ir jo pašonėje prilipintą taverną geriančiai liaudžiai; Džernigano degalinę „Standard“, ūkinių prekių parduotuvę ir paštą, kavinę, kurioje visada kvepėjo kava ir šonine, ir Čapmeno universalinę parduotuvę, miesteliui tiekiančią bakalėjos prekes,

saldumynus ir su kaupu paskalų. Vakariniame gatvės gale stovėjo vėliavos stiebas, įtaisytas tarp mokyklos, kurią kadaise lankiau, ir baltomis lentomis apkaltos bažnyčios, kurioje, kai mama dar buvo gyva, visi sėdėdavome kiekvieną sekmadienį iščiustyti, švarūs ir tvarkingi. Už jos Didžioji gatvė staigiai sukosi įkalnėn tarsi taškas po neįprastai trumpo sakinio.

Man reikėjo į tą pačią pusę kaip ir nepažįstamajam –ėjau išstempti brolio iš pokerio lošimo namų už Džernigano degalinės, – tačiau visiškai neturėjau noro lipti šiam berniokui ant kulnų. Pastoviniavau gatvės kampe, prisidengusi nuo saulės akis ir žvilgsniu tyrinėdama jį, jau tolstantį. Žingsniavo lėtai, kasdieniškai, tarsi jo galutinė stotelė ir tebutų kitas žingsnis, mosikuodamas rankomis, o galva, regis, kiek atsiliko nuo žingsnių tempo. Purvini balti marškinėliai po kombinezono petnešomis glaudžiai apgulė jo kūną. Buvo lieknas, raumeningais ir plačiais darbininko pečiais.

Tarsi pajutęs mano įbestą žvilgsnį, jis staiga atsisuko ir murziname veide nušvito šypsena. Aiktelėjau, taip netikėtai pričiupta nužiūrinėjanti. Kaklą užliejo karšti šiurpuliukai. Jis trečiąkart timpltelėjo kepuraitę, nususuko ir nesustodamas patraukė tolyn. Ir nors nebemačiau jo veido, beveik neabejojau, kad tebesišypso.

Tai ir buvo lemtinga akimirka, dabar jau žinau, kai permąstau praeities įvykius. Juk galėjau tiesiog apsisukti ir nukulniuoti sau Šiaurine Lauros gatve atgal, namų pusėn, paruošti vakarienę ir leisti Setui parsivilkti tada, kai pats panorės, išdygti ūkio tarpduryje priešais tėtę ir dėdę Ogą ir atsiimti savo. Bent jau galėjau pereiti į kitą Didžiosios gatvės pusę, kur mūsų šaligatvius būtų skyrusi vieniša pravažiuojanti mašina ir eilė geltonuojančių tuopų. Tačiau taip nepadariau ir tai pakeitė viską pasaulyje.

Užuot apsisukusi, lėtai žengiau žingsnį pirmyn, tada dar vieną, intuityviai jausdama, koks reikšmingas kiekvienas mano sprendimas atlikti judesį: pakelti, ištiesti, tada nuleisti pėdą.

Man niekas niekada nepasakojo apie simpatijas ir panašius dalykus. Iki mamos mirties buvau dar per maža mokytis šių paslapčių, tačiau ir šiaip neišsivaizduoju, kad būtų dalijusis jomis su mani. Ji buvo santūri, teisinga moteris, besąlygiškai paklususi Dievo taisyklėms ir lūkesčiams.

Kiek siekia mano atmintis, ji mylėjo mus su broliu, tačiau ta meilė pasireiškė tik griežtų taisyklių rėmuose ir buvo kurstoma mirtinos baimės rūpinantis, kaip mes visi pasirodysime atėjus Paskutinio teismo dienai. Retkarčiais pastebėdavau jos kruopščiai slepiamas emocijas, kai perliedavo mums nugarą juodu guminiu musgaudžiu ar būdavo skubriai nusivaliusi ašaras, palikusias žymių, po maldos, tačiau gyvenime nesu mačiusi, kad bučiuotų tėtę ar bent jį apkabintų. Nors mano tėvų tandemas valdė ūkį kaip du išties sėkmingi, patikimi partneriai, niekada nesu pastebėjusi jokio ženklų, kad juodu, kaip vyrą ir moterį, sietų meilė. Tad santykių teritorija man ir liko mistinė pilkoji zona be žemėlapių.

Išskyrus vienintelį kartą, kai niūrią rudens pavakarę visai netrukus po mano dvylikto gimtadienio pro svetainės langą žiūrėjau, kaip į šlapią žvyruotą mūsų kiemo įvažą įsuka ilgas juodas ir baltas šerifo Lailo automobilis, ir išlipęs šerifas neryžtingai patraukia prie mano tėvo, stovinčio kieme. Per aprasojusį nuo iškvepiamo oro stiklą mačiau, kaip tėtė lėtai susmunka ant kelių, tiesiai į šviežiai sulytą purvą. Budėjau prie lango laukdama jau kelias valandas vėluojančios sugrįžti motinos, pusbrolio Kalamuso ir tetos Vivian, kurie buvo išvykę nuvežti persikų derliaus, turėjusio keliauti į Kanjon Sittį. Tėvas irgi laukė ir nesulaukdamas negalėjo sau rasti vietos – visą

vakarą grėbė sutižusius lapus, kuriuos paprastai palikdavo pūti ant vejos per žiemą. Išvydus nuo Lailo žodžių sukniubusį tėtę, mano mažą širdį akimirksniu pervėrė suvokimas, kad šeima niekada nebesugrįš namo ir kad tėvas mylėjo mano motiną. Mano akivaizdoje jie niekada nekalbėdavo apie jausmus ir jų nedemonstravo, tačiau tąsyk supratau, kad meilė buvo jiems nesvetima, tik išgyveno juodu ją tyliai, taip, kaip buvo pratę.

Jų santykių subtilumas – ir sausos, nerimo persmelktos tėvo akys, kai įėjęs į namą niauriai pasidalijo žinia apie motinos mirtį su manimi ir Setu, – atskleidė man, kad meilė yra intymus jausmas, kurio puoselėjimas ir netgi apraudojimas yra tik dviejų būtybių reikalas. Tas jausmas priklauso tik joms ir niekam kitam, tarsi paslėptas lobis, tarsi vienam žmogui dedikuotos eilės.

Tačiau daugiau apie meilę nežinojau nieko, ypač apie tai, kaip ji užgimsta, apie tą nepaaiškinamą trauką kitam žmogui ir kodėl daugybė berniukų gali šimtąkart praeiti pro šalį ir neatkreipti dėmesio, bet atsiras vienas, prie kurio tave ims traukti it veikiant gravitacijai, ir nuo tos akimirkos visas gyvenimas virs vienu dideliu troškimu.

Mes, tas vaikinai ir aš, ėjome nutolę vienas nuo kito daugmaž per pusę kvartalo ir žingsniavome tuo pačiu siauru šaligatviu, tuo pat metu tame pačiame mažyčiame Kolorado miestelyje vidury niekur. Sekiau paskui jį, mąstydamą, kad nesvarbu, iš kur jis atvyko, nesvarbu, kur gimė ir ką veikė iki šiol, mudu praleidome septyniolika gyvenimo metų – jis galbūt kiek daugiau, o gal ir kiek mažiau, – net minties neturėdami apie vienas kito egzistavimą šioje žemėje. O dabar, šią akimirką, dėl kažkokių nežinomų priežasčių mūsų gyvenimai susikirto taip pat realiai, kaip Šiaurinė Lauros ir Didžioji gatvės.

Širdis ėmė plakti greičiau pastebėjus, kad mus skiriantis atstumas nuo trijų namų sumažėjo iki dviejų, tada vieno, ir supratau, kad jis pamažėle lėtina tempą.

Nesusigaudžiau, kaip man elgtis. Jeigu taip pat imsiu eiti lėčiau, jis supras, kad specialiai seku iš paskos, pernelyg domėdamasi iš nežinia kur atklydusiu svetimšaliu. Bet jeigu nesulėtinsiu, netrukus jį pasivysiu – ir kas tada? Arba dar blogiau – aplenksiu ir pati nugara jausiu jo svilinantį žvilgsnį. Jis tikrai įsidėmės mano negrabų žirgliojimą, nuogas kojas nudrengtuose odiniuose batuose, išaugtinę kaštoninę suknelę, likusią dar nuo mokyklos laikų, ir nutįsusius rudus plaukus, neplautus nuo sekmadieninių maudynių.

Taigi aš sulėtinau žingsnį. Tarsi sujungtas su manimi nematoma gija, jis padarė tą patį. Ėmiau eiti dar lėčiau – jis irgi beveik sustojo. Ir tada sustojo iš tiesų. Neturėdama pasirinkimo, kaip įbesta sustingau ir aš, taip mudu ir stypsojome – tarsi dvi iš niekur Didžiojoje gatvėje išdygusios statulos.

Jaučiau, kad jis nejudą tyčia, tarsi žaisdamas. Stovėjau sukaustyta baimės ir nežinios, ką daryti, klaidinama pirmųjų vos pastebimų meilės ilgesio aidų. Mūsų pažintis truko vos keletą minučių ir mažiau nei vieną kvartalą, bet šis vaikiną sugebėjo paversti mano pilvą upelyje gurgančių akmenukų krūva.

Neišgirdau nei putlutės daktaro žmonos, nei jos stumiamo vaikiško vežimėlio ratų už nugaros. Kai ponია Bernet ir jos mažylis staiga pasirodė pašonėje, bandydami mane apeiti, krūptelėjau tarsi voverė.

Ponia Bernet smalsiai nusišypsojo, jos plonai išpešioti antakiai pakilo nebyliai klausdami, tačiau ji tik skubriai mestelėjo:

– Tore.

Vos sugebėjau mandagiai linktelėti, bergždžiai bandydama atsiminti vaikelio vardą, jau nekalbu apie tai, kad draugiškai pakedenčiau jo šviesius plaukučius.

Svetimšalis žaismingai pasitraukė, kad ponია Bernet galėtų praeiti. Ji smalsiai nužvelgė jį nuo galvos iki kojų ir vos pastebimai šyptelėjo šiam timpltelėjus kepurę ir ištarus „Ponia“. Tada susirūpinusiu veidu vėl atsisuko į mane, tarsi intensyviai stengdamasi įminti mįslę, tačiau netrukus nusigręžė ir tęsė kelionę į miestą.

O mes išties buvome mįslė, tas berniukas ir aš. Ji skambėjo taip: kas, syki sujungti, lieka susipynę visą savo gyvenimą?.. Atsakymas: marionetės ant tos pačios virvelės.

– Viktorija, – galiausiai atsisukęs ir pažvelgęs tiesiai man į veidą staiga tarė jis absoliučiai familiariai, – ar tu mane seki?

Akivaizdu, kad dabar buvo jo eilė demonstruoti nuovoką, ir nuo savo sąmojo jis nusišypsojo lygiai taip pat nuoširdžiai, kaip ir tada, kai pamanė, jog aš pokštauju.

Žodžiai užstrigo mano burnoje visai kaip vaiko, pagauto kniaukiant penkių centų monetą.

– Ne, – pagaliau šiaip ne taip išlemau.

Jis tylomis sukryžiuavo ant krūtinės įrudusias rankas. Nesupratau, ar kritiškai svarsto užduotą klausimą, ar galvoja apie mane, ar šias keistai susiklosčiusias aplinkybes.

Nebegalėdama ilgiau pakęsti nejaukios tylos, išsitiesiau ir apgaulingai ramiai tariau:

– Iš kur žinai mano vardą?

– Aš pastabus, – atsakė jis. Elgėsi stačiokiškai, bet tuo pat metu ir kukliai. – Viktorija, – pakartojo, regis, grynai savo malonumui, mėgaudamasis ant liežuvio šokančiais skiemenimis. – Vardas karalienei.

Prigimtinis žavesys galutinai nokautavo netvarkingą išorę ir, nepaisant mano didžiausių pastangų neišsидуoti, jis neabejotinai suprato, ką apie jį galvoju. Pasiūlymas pirmiausia nušvito tamsiose akyse ir tik tada nuskambėjo garsiai:

– Gal pasivaikščioutum su manim? Turiu galvoje, štai taip, – jis pakvietė arčiau savęs, – normaliai, kaip įprasta.

Dvejojau, nes, o taip, troškiau eiti kartu, tačiau įkaltas dorybingumas, o gal paprasčiausias paaugliškas drovumas neleido. Galbūt tai buvo nuojauta.

– Ne, ačiū, – atsisakiau. – Negalėčiau... Noriu pasakyti... Net nežinau tavo...

– Vilas, – pertraukė mane dar nebaigus sakinio. – Vilsonas Mūnas. Jis kurį laiką patylėjo, leisdamas savo vardui aidėti mano ausyse. Tada žengė artyn ir ištiesė ranką.

– Labai malonu susipažinti, panele Viktorija.

Jis kuo nuoširdžiausiai stovėjo ir laukė, kol peržengusi mus skiriančią tarpą įdėsiu delną jam į ranką.

Kelias akimirkas nejaukiai dvejojau. O tada padariau reveransą. Nežinau, kuris iš mūsų labiau apstulbo. Paskutinįkart reveransą dariau, kai buvau maža mergaitė ir lankiau sekmadieninę mokyklą, tačiau tas judesys intuityviai atėjo į galvą kaip vienintelis išsigelbėjimas – šitaip bijojau paliesti jo ranką. Akimirksniu pasijutau baisia apsikvailinusi ir laukiau, kol pradės juoktis, tačiau jis tylėjo. Jo šypsena virto šypsena per visą veidą – ryškia, didele ir be galo nuoširdžia, – tačiau be menkiausios užuominos apie pajuoką.

Jis supratingai linktelėjo, tada nuleido ranką, įsikišo į purvino kombinezono kišenę ir nejudėdamas stovėjo priešais.

Tada, kaustoma jo gręžiančio žvilgsnio, dar nesuvokiau, tačiau ilgainiui supratau, kad Vilsono Mūno laiko pojūtis skyrėsi nuo

įprasto daugumai žmonių, kaip ir keletas kitų dalykų. Jis niekada nelėkdavo it galvą pametęs, nespirgėdavo iš nervų ir anaip tol nelai-
kė tarp dviejų žmonių pakibusios tylos slegiančia, nemanė, kad ją
žūtbūt reikia užpildyti tuščiu čiauškėjimu. Jis retai jaudindavosi dėl
ateities, dar rečiau grėžiodavosi į praeitį, tačiau dabarties akimirką
stengdavosi susemti abiem saujomis ir patirti visą iki menkiausių
detalių, be jokio apgailestavimo ar minties, kad turėtų būti kažkaip
kitaip. Aišku, viso to negalėjau žinoti tada, kai it mietą prarijusi
stovėjau Didžiosios gatvės vidury, tačiau netrukus jau perėmiau jo
mąstyseną ir išmokau pasaulį matyti jo akimis ir pasitelkti šią iš-
mintį tada, kai jos labiausiai reikia.

Taigi, taip, aš persigalvojau ir priėmiau Vilsono Mūno, vaikino,
kuris jau nebebuvo nepažįstamasis, kvietimą paėjėti tą spalio po-
pietę Didžiąja gatve.

Nors mūsų pokalbis tebuvo vien mandagios frazės, o kelias –
trumpas, priėję Danlapo namus ir numindytais laiptukais lipdami
į prieangį nė vienas nebenorėjome skirtis. Mindžikavau greta jo ap-
trupėjusiame tarpduryje besidaužančia širdimi.

Vilas nedaug kalbėjo apie save. Netgi man pasidomėjus, ar Vil-
sono trumpinys Vilas rašomas su dviem l, ar viena*, jis tik gūžtelė-
jo pečiais ir atsakė: „Kaip tau labiau patinka.“ Tądien apie Vilsoną
Mūną sužinojau tik tiek, kad jis dirbo anglies kasyklose Dolorese
ir iš ten pabėgo.

– Atsikandau tos vietos iki soties, – paaiškino.

*Eik, išgirdau vidinį balsą, reikliai liepiantį nešdintis, pasitrauk
dabar pat.* Anglių prikrauti vagonai ant Durango–Silvertono bė-
gių jau buvo parengti išvykti, pasakojo jis, o kai pasigirdo garvežio

* Angl. *Wilson* trumpinys gali būti *Will* arba *Wil* (čia ir toliau – *vert. past.*).

švilpukas, atrodė, jog kviečia jį, primygtinai, rėksmingai ir griežtai. Žinojo tik tiek, kad šie vagonai važiuos ten, kur jis niekada nėra buvęs. Sąstatui iš lėto pajudėjus, jis įsikabino surūdijusių vieno vagono kopėčių ir įsiropštė viršun ant šilto juodų anglių patalo. Pastebėjęs bėglį, įmiršęs viršininkas garsiai plūsdamasis ir mojuodamas skrybėle puolė vytis traukinį. Tačiau labai greitai ir jis, ir kasyklos nutolo, ir Vilsonas Mūnas atsuko veidą į vėją.

– Tai tu net nežinotai, kur važiuoji? Kur išlipsi? – nusistebėjau.

– O argi tai labai svarbu, – atsakė jis. – Ir vienur, ir kitur gali būti vienodai gera, ar ne?

Vienintelė vieta, kurią pažinojau, buvo Ajola ir ją supantis kraštovaizdis aplink Ganisono upę, įrėžtą žemėje tarsi tiesus platus brūkšnys. Mažytis miestukas pietuose glaudėsi prie Didžiųjų Mėlynųjų kalnų papėdėje plytinčių tyrų, o vakaruose ir šiaurėje jį supo Elnių kalnų viršūnės. Į rytus driekėsi ilga palei upės krantus padrikai išmėtytų ūkių ir rančų uodega. Mudu su broliu gimėme ūkyje, kurį mano tėvas paveldėjo iš savo tėvo, aukštoje geležinėje lovoje, užimančioje pusę blyškiai gelsvo kambario namo gale, kambario, kuris, iki atsikraustant po nelaimės Ogui, buvo skirtas tik gimdantioms moterims ir svečiams.

Mūsų ūkis nebuvo nei kažkuo išskirtinis, nei labai didelis, vos keturiasdešimt septynių akrų, įskaitant tvartus, namą ir ilgą tarsi vilko kaukšmas žvyro įvažą. Bet nuo tvarto iki pat tvoros, žyminės žemės ribas, driekėsi persikų giraitė, vienintelė tokia visoje Ganisono apygardoje, kuri nokino sultingus, didelius, rožinius saldžius vaisius. Rytuose mūsų valdų ribą žymėjo vingiuoti Gluosnių upelio krantai, kurio ledinės gaivos vanduo atkeliaudavo iš snieguotų kalnų, nekantraudamas palieti mūsų medžius ir keletą kuklių bulvių vagų bei svogūnų lysvių. Naktimis upeliukas

dainuodavo lopšinę po pat mano miegamojo langu, ragindamas skubėti ilsėtis į lovą su aukštu galvūgaliu, kurioje praleidau praktiškai visas savo gyvenimo naktis. Saulėtekis virš tolimo Naujoko kalnagūbrio ir pratisai triskart sušvilpiantys traukiniai, dundantys pro stotį miestelio pakrašty, buvo patikimiausi mano laikrodžiai. Žinojau, kad popiečio saulės spinduliai įžambiai įsmunka pro mažą virtuvės langelį, o žiemos rytais keliauja skersai per ilgą pušinį stalą. Žinojau, kad pavasarį ūkio pievoje pirmieji iš lauko gėlių pražys krokai ir violetiniai hiacintai, o paskutiniai išsiskleis siauralapiai gauromečiai ir rykštenės. Žinojau, kad tuzinas kregždžių nuo skardžio ners žemyn prie vandens išsiritus dar vienai lašalų vadai, ir būtent šią akimirką tėtės metimas bus sėkmingas – iš upės jis ištrauks vaivorykštinį upėtakį. Ir tai, kad nuožmiausios vėtros, tamsios ir grėsmingos tarsi pats velnias, beveik visada atkeliauja nuo šiaurės vakarų viršukalnių, ir prieš pat pratrūkstant dangui nutyla praktiškai visi iki vieno paukščiai giesmininkai, varnos ir šarkos.

Taigi mano galvoje nebuvo vaizdinio „kitur“ ir vienintelės pažįstamos vietos neturėjau su kuo lyginti, o labiausiai glumino, kad šis vaikas, panašu, visai nieko nenutuokia apie tai, kas yra „namai“.

– O kur tavo daiktai? – paklausiau vis labiau pakerėta klajokliško gyvenimo idėjos.

– Irgi neverti dėmesio, – atsakė gūžtelėjęs pečiai ir plačiai nusišypsojo, tarsi žinodamas kažkokią paslaptį apie asmeninius daiktus, nepasiekiamą man ir galiausiai visiškai pasitvirtinusių. Jis išmokys mane, koks tikras ir geras yra grynas, nuo turėjimo apvalytas gyvenimas ir kad išties nėra nieko svarbiau nei pasiryžimas tiesiog gyventi. Jeigu būtų man apie tai šnekėjęs tada, niekaip nebūčiau supratusi. Tačiau laikas nejučia mus keičia.

Man nepavyko sugalvoti jokio preteksto užėiti su juo į Danlapo nakvynės namų vidų. Netgi jei jis nebūtų buvęs ką tik sutiktas atvykėlis, mergaitė be rimtos priežasties ir atitinkamos palydos šiuokštu neturėtų žengti į nakvynės namus. Be to, artėjo vakarienės metas, o aš vis dar nebuvo įvykdžiusi savo užduoties nutempti Setą nuo lošimo stalo ir pristatyti namo, kol tėtė negrižo iš pono Mičelo ūkio, kur tvarkė paskutinį šiųmetį šieną.

Mano atodūsis bylojo, kad atėjo metas išsiskirti.

– Na... – ištariau, tačiau nepajudėjau iš vietos. Tikėjausi, kad jis supras užuominą ir perims iniciatyvą, tačiau jis stovėjo kaip stovėjęs, atsipalaidavęs ir ramus, šypsodamasis žvelgė į mane, retkarčiais pakeldamas akis į dangų, tarsi plunksniniuose pavakario debesyse įžvelgdamas kažkokią žinutę.

– Manau, jau eisiu, – galiausiai tariau. – Reikia paruošti vakarienę ir visa kita.

Vilas vėl žvilgtelėjo į dangų, o tada paklausė, gal galėčiau rytoj su juo susitikti, aprodyti miestelį, pasidalyti pyrago gabalėliu ar panašiai.

– Galų gale, – pridūrė, – esi vienintelis mano pažįstamas žmogus šiame dievo pamirštame užkampyje.

– Na, tu manęs nepažįsti, – atsakiau. – Bent jau nelabai.

– Aišku, kad pažįstu, – prisimerkė jis. – Esi panelė Viktorija, Ajolos karalienė.

Jis nusilenkė ir ranka ore nubrėžė įmantrų gestą, tarsi atiduodamas pagarbą jos didenybei, ir aš nusijuokiau. Tada atsitiesė ir nuvėrė mane tokiu ilgesingu žvilgsniu, kad pamaniau susilydysianti tarsi šokoladas paskutiniuose per verandą keliaujančios saulės spinduliuose. Neištara nė žodžio, bet jaučiausi taip, lyg žinotų visas iki didžiausios mano paslaptis. Priėjo arčiau. Pirmąsyk įkvėpiau jo

aromato, aitraus, muskusinio ir keistai viliojančio, ir akimirką pažvelgiau tiesiai į tamsias bedugnes jo akis.

Kaip galima nugyventi septyniolika metų nė nesusimąstant, ar tave kas nors išties pažįsta? Ta mintis man anksčiau niekada neatėjo į galvą: kad kažkas galėtų pažvelgti į pačią esybės gelmę ir ten rasti tave. Stovėjau ant dulkėtų nakvynės namų laiptų jausdamasi perregima, iškelta prieš šviesą, kad viskas matytusi, – taip, kaip nesijaučiau nė karto gyvenime, kol sutikau Vilsoną Mūną.

Susidrovėjusi žingtelėjau atgal, tada sutikau pasimatyti kitą dieną. Troškau jo daugiau, kaip trokštama saulės, kurią užstojo didelis debesis. Bet mums nespėjus aptarti detalių – laiko, vietos, ką veiksim, – nuo Didžiosios gatvės vidurio mane pasivijo pažįstamas balsas ir trinktelėjo it akmuo.

– Tore!

Ten, vidury centrinės gatvės, kairės rankos delne spausdamas rudo alaus butelio kakliuką, ant kojų bandė išsilaikyti mano brolis Setas.

– Tore, pasitrauk nuo to apskretusio kalės vaiko! – suvogravo rodydamas rankoje laikomu buteliu į Vilą ir ant purvino kelio laisvydamas tamsų alų.

– Mano brolis. Girtas, – atsidusau Vilui, greit nusigręždama. Nuskubėjau Danlapo namų laiptais, dar greitomis mestelėdama: – Turiu eiti. – Ir akimirksniu atsidūriau Seto pašonėje, kol šis dar nespėjo pridaryti bėdų.

– Kas tas pašlemėkas? – iškošė Setas pro sukąstą „Lucky Strike“ cigaretę, styrančią lūpose, adresuodamas klausimą greičiau Vilui nei man.

– Niekas, – atsakiau uždėjusi ranką Setui ant pečių ir iš nugaros stumdama jį tolyn gatve, vadeliiodama it kokį neklusnų mulą

atgalios prie Šiaurinės Lauros ir Didžiosios gatvių sankryžos. Nors ir metais jaunesnis, Setas praaugo mane dar nesulaukęs penkiolikto gimtadienio, o per kitą pusmetį išėjo dar mažiausiai du colius. Tiesa, aš nebuvau iš aukštųjų, ir, palyginti su kitais jo amžiaus berniukais, Setas buvo žemas ir kresnas, kūno sudėjimas ir charakteris – tarsi pikto bokserio. Turėjau gerai pasistengti, kad nuvesčiau jį tolyn nuo Vilo ir kitų aplinkinių smalsuolių akių ir parsitempčiau namo.

– Šiaip vaikas, paklausė kelio, – melavau, nors vos prieš penkiolika minučių tai būtų buvusi gryniausia tiesa. – Keliauja pro šalį.

– Rudas kalės vaikas...

– Tu dvoki, Setai, – nutraukiau, – labiau nei kiaulių aptvaras, kuriame besitvarkantį tave verčiau ir rastų namo grįžęs tėtė.

– Dėjau ant tėtės, – subalbatavo su girto narsumu, giliai įtraukė cigaretės, tada sviedė ją ant kelio.

– Tiesiog daryk, kaip sakoma, nors kartą, ir visi išvengsim be-reikalingos sumaišties, – tariu užmindama „Lucky Strike“ ir vogčiomis per petį tikrindama, ar Vilas tebestovi ant Danlapo namų laiptų, skaitydamas mane it stebuklinę pasaką.

– Greičiau kiauulės išplasnos iš to mėšlino gardo, nei klausysiu tavo nurodinėjimų, mergiote. Ar tik nemanai, kad gali...

– Užsičiaupk, Setai, – atsidusau. – Tiesiog užsikimšk, po velnių.

Tą akimirką nekenčiau jo labiau nei bet kada anksčiau. Ta neapykanta kažkaip siejosi su Vilu. Ilgą laiką ji buvo labiau susijusi su tėte ir dėde Ogu, mama, pusbroliu ir teta, kuriuos jau buvau bepamiršanti. Tačiau šiaip jau mano pasibjaurėjimas Setu buvo įgimtas ir atviras tarsi erškėtis, kurio spygliai sulig kiekviena diena tik smailėjo.

Stūmiau jį į nugarą jau iš visų jėgų. Jis susmūgiavo į orą, kluptelėjo, tada dėjo dar vieną smūgį, keikdamasis, verksmingai

skųsdamasis ir visu keliu laistydamas alų, bet nė pirštu nepaliesdamas manęs. Gal buvo pernelyg girtas, o gal žinojo ne blogiau už mane, kad turi atsidurti tose kiaulidėse, iki saulės diskui paliečiant kalnagūbrio viršūnę.

Pasukome Šiaurine Lauros gatve. Šio akligatvio gale žolėje išmintas siauras takelis vedė į mūsų ūkį pro pamišėlės Rubės Alisos Eikers pušimis apaugusį sklypą ir plačią pievą. Tai buvo trumpiausias kelias tarp mūsų namų ir miestelio, kuriuo mudu su Setu drauge vaikščiojome tūkstančius kartų.

Kai buvome maži, mama liepdavo einant tuo keliu Setui sergėti mane, nesvarbu, kad jis buvo jaunesnis ir kur kas mažiau atsakingesnis, svarbiausia, kad jis berniukas. Augdami vaidmenimis apsikeitėme, ir jau aš prižiūrėdavau jį, tik ne liepiama, bet dėl to, kad kitaip negalėjau, ir savo, ir jo, ir tėtės labui. Bet net ir stengdamasi iš visų jėgų nesugebėjau apsaugoti Seto nuo jo paties šunybių ir, tiesą sakant, jau iki gyvo kaulo buvo nusibodę stengtis.

Skubinau jį eiti greičiau, stūmiau, o jis klupinėjo ir plūdosi. Staiga iš rankų paleido alaus butelį. Nespėjusi sureaguoti, visu svoriu užmyniau ant jo ir suklupau, parversdama mus abu ant žemės. Kritau skaudžiai, tiesiai į purvą ant dešinio klubo ir alkūnės. Atrodytų, nereikšmingos detalės: netvirta girta berno ranka, iškritęs butelis, patempta čiurna, suplėšyta suknelės rankovė. Tačiau dažniausiai kaip tik smulkmenos, maži, bet lemtingi posūkiai iš pagrindų pakeičia gyvenimą. Ilgesingas anglių prikrauto sąstato švilpukas, nepažįstamojo klausimas vidury sankryžos, rudas butelis purve. Galime kiek norim įtikinėti save, jog yra kitaip, tačiau virsmo akimirku neįmanoma nusiskinti it labiausiai sunokusių ir saldžiausių persikų nuo šakos. Nesibaigiančioje kelionėje į save nesirinkdami skiname tą derlių, kuris uždera.

Keletą akimirkų nesusivokdama tįsojau purve. Setas bandė kienti, bet greit užtilo. Koją ties pėda tvilkė skausmas. Atsargiai pasijudinau ir keldamasi nuo žemės pajutau, kaip po manimi atsirado Vilo rankos, tvirtos ir užtikrintos, tarsi jaunikio, keliančio savo nuotaką. Ir nors priešais nebuvo jokio naujų namų slenksčio, tik laukas su apvytusiomis rykštenėmis ir aukštomis aštriomis žolėmis, visuomet prisiminsiu šią akimirką kaip mūsų pradžių. Nekrūptelėjau nuo jo prisilietimo, nesipriešinau švelniai jo apkabinama, keliama ir glaudžiama prie anglimi išterliotos krūtinės, nebandžiau kvailai spirtis eiti pati jau pradėjusia tinti čiurna.

– Tu sekei iš paskos, – tariau be emocijų.

– Aha, – paprastai atsakė jis, žvelgdamas žemyn į Setą, tįsanti ant šono takelio pakrašty. – Ką darysim su juo?

– Velniop, – atsakiau didelei Vilo nuostabai. *Velniop ji*, pakar-tojau mintyse, pati priblokšta savo maištingumu kibirkščiuojančių žodžių ir elgesio. Paliksiu brolių knarkiantį dulkėse. Leisiuosi nešama šio svetimšalio rankų.

Visa drebėjau. Nežinau, ar iš skausmo, ar iš pykčio, ar nuo pirmųjų meilės žiežirbų, o gal nuo visko kartu kūnas tirtėjo taip, tarsi Vilas būtų ką tik ištraukęs mane iš ledinio tvenkinio. Rankomis ap-sivijau jo gyslotą kaklą. Jo galva vos vos linktelėjo, tarsi suteikdama leidimą. Jaučiausi jo glėby lengva it kūdikis ir tokia pat patikli. Man visai nebūdinga šitaip greitai priimti pagalbą ir nejausti praktiškai jokių įtarimų dėl nepažįstamo vaikino ketinimų. Ir vis dėlto ta mergaitė jo rankose buvau aš. Žingsniavome keliuku, kuriuoėjau visą gyvenimą, bet šįkart viskas buvo kitaip, nauja ir nepažinta, ir visa aplinkui nežymiai pasikeitė. Tėvas turbūt jau laukia manęs prie namų, o dėdė Ogas greičiausiai sėdi savo ratukuose prie lango arba priekinėje verandoje kaip įprastai, ir labai tikėtina, kad ir vienas,

ir kitas bus liudininkai vaizdo, kaip nepažįstamasis neša mane per lauką. Tačiau metų metus bijojusi tėvo pasmerkimo ir dėdės Ogo siuto, dabar aš visiškai nesijaudinau dėl to, ką jie pagalvos ar padarys. Neaprėpiamo Vilo glėbio akistatoje tėtės ir Ogo autoritetas bei padarumo reikalavimas susitraukė iki taškelio. Net kalnai aplinkui, net galimi viso šio elgesio padariniai atrodė maži ir nereikšmingi.

Šįryt išėjau iš namų kaip visiškai eilinė mergina eilinę dieną. Ir nors kol kas dar nesupratau, kas naujo veriasi manyje, tačiau tvirtai žinojau, kad namo grįžtu kitokia. Panašiai turėjo jaustis tie tyrinėtojai, apie kuriuos kadaise mokiausi mokykloje, kai po, regis, niekad nesibaigiančios kelionės begaline jūra išvydo tolimą paslaptinę krantą. Staiga tapau savo pačios Magelanu, dar tik spėliojančiu, ką gi jis atrado. Paguldžiau galvą ant plataus Vilo peties ir tylomis maščiau, iš kur jis ir kas jis toks, ir kiek ilgiausiai klajoklis yra užsi-
buvęs vienoje vietoje.